LV

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2006. gada 9. jūnijs)

pēc Latvijas Finanšu ministrijas lūguma
par likumprojektu, ar ko veic grozījumus Latvijas Satversmē

(CON/2006/27)

Ievads un juridiskais pamats

Eiropas Centrālā banka (ECB) 2006. gada 8. maijā saņēma Latvijas Finanšu ministrijas lūgumu sniegt atzinumu par likumprojektu, kura nosaukums ir „Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē" (tālāk tekstā – „likumprojekts").

ECB kompetence sniegt atzinumu pamatojas uz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 105. panta 4. punktu un Padomes 1998. gada 29. jūnija Lēmuma 98/415/EK par valstu iestāžu apspriešanos ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem[1] 2. panta 1. punkta trešo ievilkumu, jo likumprojekts attiecas uz Latvijas Bankas statusu saskaņā ar Latvijas Satversmi (tālāk tekstā – „Satversme"). ECB Padome šo atzinumu ir pieņēmusi saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas Reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

1. Likumprojekta mērķis

1.1. Likumprojekts paredzēts, lai saskaņotu Satversmes tekstu, kas nosaka, ka visas valsts pārvaldes iestādes ir padotas Ministru kabinetam, ar to, ka praksē pastāv neatkarīgas pārvaldes iestādes, kuras nav padotas Ministru kabinetam.

1.2. Šīs normas cita starpā attiecas uz Latvijas Banku. Lai gan likumprojektā paredzēts vispārīgs princips, kas dod tiesības Saeimai noteikt iestādes, kuras nav padotas Ministru kabinetam, un pieņemt likumus, kuros noteikti šo iestāžu uzdevumi un iekārta, likumprojekta tekstā nepārprotami noteikts, ka Latvijas Banka ir centrālā banka, kuras iekārtu un kompetences nosaka sevišķs likums un kuru uzrauga Saeima.

1 OV L 189, 3.7.1998., 42. lpp.

2. Vispārīgs apsvērums

ECB atzinīgi novērtē to, ka likumprojekts cenšas nostiprināt Latvijas Bankas statusu Satversmē, un vēlas uzsvērt, cik svarīgi ir nodrošināt, lai ierosinātie grozījumi neradītu nekādas izmaiņas Latvijas Bankas statusā un funkcijās, bet vienīgi konstitucionālā līmenī noteiktu tās vietu dažādu iestāžu hierarhijā.

3. Īpaši apsvērumi

3.1. ECB izsaka bažas par diviem jautājumiem saistībā ar likumprojekta noteikumiem, kas reglamentē Latvijas Banku. Pirmkārt, ECB atzīmē to, ka Satversmes 88. pantā izmantotais formulējums attiecībā uz Latvijas Banku atšķiras no 87. pantā izmantotā formulējuma attiecībā uz Valsts kontroli. Pēc likumprojekta pieņemšanas Valsts kontrole un Latvijas Banka būs vienīgās neatkarīgās iestādes, kas īpaši noteiktas Satversmes tekstā. Lai gan 87. pantā nepārprotami noteikts, ka Valsts kontrole ir neatkarīga koleģiāla iestāde, 88. pants par Latvijas Banku tikai nosaka, ka Latvijas Banka ir centrālā banka. Attiecībā uz centrālās bankas iekārtu un kompetencēm 88. pants norāda, ka tās noteiktas sevišķā likumā, proti, Likumā par Latvijas Banku, kas savukārt nosaka, ka Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskā īstenošanā[2].

3.2. ECB atzīmē, ka Latvijas Bankas, kas ir arī Eiropas Centrālo banku sistēmas dalībniece, neatkarība noteikta Līguma 108. pantā un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu 7. pantā. Abi šie noteikumi aizliedz nacionālajām centrālajām bankām (NCB) un to lēmējinstitūciju locekļiem lūgt vai saņemt norādījumus no Kopienas iestādēm vai struktūrām, no jebkuras dalībvalsts valdības vai kādas citas struktūras. Turklāt tie aizliedz Kopienas iestādēm un institūcijām un dalībvalstu valdībām censties ietekmēt tos NCB lēmējinstitūciju locekļus, kuru lēmumi var ietekmēt NCB veicamo ar ECBS saistīto uzdevumu izpildi. Šīs prasības jau tagad attiecas uz Latviju, un ECB saprot, ka Satversmes 88. panta formulējums neierobežo Latvijas Bankas neatkarību. Ja tomēr šī interpretācija ir nepareiza, 88. panta formulējumu ir jāpārskata un jāgroza tā, lai tas atspoguļotu Latvijas Bankas neatkarību.

3.3. Otrkārt, ECB atzīmē likumprojektā noteikto, ka „Latvijas Banku uzrauga Saeima". Lai gan šis noteikums varētu būt iecerēts, lai precizētu, ka Latvijas Banka nav iestāde, kas padota Ministru kabinetam, bet ir neatkarīga iestāde, kas padota Saeimai, nepārprotami pastāv risks, ka izmantotais formulējums tiks dažādi interpretēts. ECB jo īpaši atzīmē, ka līdzīga noteikuma neesamību 87.pantā attiecībā uz Valsts kontroli līdz ar Latvijas Bankas neatkarības konstitucionāla nostiprinājuma neesamību var interpretēt kā Latvijas Bankas neatkarību ierobežojošu.

3.4. Lai gan pašlaik līdzīgs formulējums noteikts likuma „Par Latvijas Banku" 43. panta 1. punktā, ECB tomēr atzīmē, ka terminu „uzraudzība" parasti piemēro, lai apzīmētu daudz stingrāku saikni starp uzraugošo un uzraugāmo struktūru, nekā, piemēram, pārraudzība vai atskaites sniegšana. Tāpēc ECB vēlētos uzsvērt, ka jēdziens „uzraudzība" ir maldinošs, jo to varētu interpretēt tādējādi,

2 Likuma par Latvijas Banku 13. panta 2. punkts.

ka tas ļauj Saeimai iejaukties Latvijas Bankas uzdevumu veikšanā veidā, kas pārsniedz atskaites sniegšanas režīma līmeni, un ka tas pienācīgi neatspoguļo Līgumā un Statūtos noteikto prasību par centrālo banku neatkarību. ECB 2006. gada maija Konverģences ziņojumā iekļauts šāds atzinums: „NCB un trešo personu dialogs, pat ja tā pamatā ir likumā noteikti pienākumi sniegt informāciju un apmainīties viedokļiem, atbilst centrālās bankas neatkarībai ar nosacījumu, ka: i) nenotiek iejaukšanās NCB lēmējinstitūciju locekļu neatkarībā; ii) pilnībā tiek respektēts NCB prezidentu kā ECB Ģenerālpadomes locekļu īpašais statuss un iii) tiek ievērotas Statūtos noteiktās konfidencialitātes prasības”[3]. Saskaņā ar Līguma 113. panta 3. punktu un Statūtu 15.3. pantu ECB adresē Eiropas Parlamentam, Padomei un Komisijai, kā arī Eiropadomei gada ziņojumu par ECBS darbību un monetāro politiku gan par iepriekšējo, gan kārtējo gadu. Ņemot vērā iepriekš minēto, ECB vēlētos, lai ierosinātais noteikums, kas nosaka, ka Latvijas Banku uzrauga Saeima, tiktu aizstāts ar noteikumu par Latvijas Bankas kā neatkarīgas, Saeimai padotas iestādes statusu, vai arī, lai tas tiktu svītrots.

Šo atzinumu publicēs ECB interneta lapā.

Frankfurtē pie Mainas 2006. gada 9. jūnijā

[parakstīts]

ECB priekšsēdētājs

Jean-Claude TRICHET

3 ECB Konverģences ziņojums, 2006. gada maijs, 63. lpp.